

MITOS ECOLÒGICOS (IV)

Sa reforestació ha de ser amb espècies autòctones

Sovint sentim parlar de ses repoblacions amb espècies autòctones com un requisit excluint “ecològic” per fer una reforestació, però també sovint s'utilitza aquest concepte de manera simplista i errònia sense voler, i qualque pic fins i tot, es malmena. Anem a filar prim i veure que és.

No es malinterpretin ets arguments aquí exposats, no és un escrit contra la reforestació amb espècies autòctones, que a Balears és una norma en general aplicable, és contra sa trivialització i globalització dets conceptes tornant-los pseudocientífics.

Sa planta que és autòctona d'Eivissa pot no ser-ho de Menorca; però és més, sa que ho és a Tramuntana, pot no ser-ho a sa Serra d'Artà; ò inclús dins una matèixa muntanya, sa que ho és abaix pot no ser-ho dalt. És més, sa que ho és en un moment determinat des temps, pot no ser-ho en un altra, per haver-se produït circumstàncies que han modificat ets seus requisits ecològics.

Ses plantes crèixen en ses seves condicions ecològiques adients, en general ben conegudes per tècnics i científics. Ses plantes no entenen de política ni de divisions administratives, i parlar de espècies autòctones balears és al manco matisable quan es generalitza s'aplicació del terme fora d'un contexte geobotànic. No és bò desenfocar criteris mitjançant sa simplificació del llenguatge.

Tampoc és un criteri geogràfic, o sigui, una planta no és autòctona d'un lloc concret, sino de una situació ecològica. Si hi ha hagut un incendi, si s'hi ha pasturat durant segles, si s'ha conreat,.... ses condicions ecològiques poden no ser adients per a una determinada reforestació en aquell moment, maldament un temps ho pogués haver estat.

O sigui, afinant es llenguatge, s'alzina és autòctona de certes bandes de Balears, amb certes qualitats de sòl i d'evolució de la resta de la vegetació,...; s'ullastre d'altres bandes i moments, que inclús en certs casos poden coincidir; i així ses demás. Triar espècies per reforestar és una tasca més complexa que lo que de vegades es pretén. És més que considerar si administrativament és autòctona, si no si ecològicament ho és en un lloc i moment.

Pot parèixer filar massa prim, però té conseqüències en sa gestió del nostre medi natural. De vegades aquesta simplificació du a que ses opinions socials, i per tant sa pressió política, siguin favorables a una determinada espècia sense cap altra consideració. Així per exemple, es pressiona per reforestar amb espècies ecològicament “butifarra” per ventura on no pertoca, o més sovint, on no s'està encara llest per arribar a una espècie tècnicament complexa de repoblar amb èxit a un cost raonable. Però lo pitjor ve quan s'opinió social es posa en contra d'una determinada espècie tatxant-la simplistament de no autòctona.

És autòctona s'alzina a Eivissa?, són autòctones ses plataneres que omplen els nostres carrers?, és autòcton es castany?, fins i tot, és autòcton s'ullastre a Balears?. Pitiuses les batiaren ets romans per ser illes de pins; ses plataneres són importades de Pèrsia i Antioquia; es castany el dugueren els romans; i si s'ullastre ha estat sempre aquí, perquè ets foners feien oli de mata?. Són autòctones ses patates?, i ses tomàtiques?; i en general, és autòctona una sòla varietat de blat o de lo que sigui que avui es conrei a Balears?. Doncs tot depén des de quin moment es consideri que una determinada espècie ò varietat es nacionalitza com autòctona: un segle?, dos?, vint?. Qui té s'autoritat per nacionalitzar administrativament una qüestió ecològica?.

Si sa paraula autòctona s'utilitza ecològicamen i no regionalment, res a dir, però si no s'hauria de substituir per un altre que significàs més clarament lo que es vol dir: que s'espècia per promocionar sigui sa més adient en ses circumstàncies ecològiques i socials d'un lloc i moment concret, de tal manera que estàs integrada amb sostenibilitat en ses relacions entre ses diferents espècies que componen es conjunt des medi ambient, sense consideracions regionals.

Però, és dolent importar espècies?. Doncs com tot: depén. Pot ser econòmicament necessari per determinades circumstàncies socials: a zones deprimides dets Andes, la FAO promou plantacions de eucaliptals perquè no es mori sa gent en sa misèria; o inclús ecològicament necessari després de qualque desbarat fet per s'home: a zones desertificades d'Almeria es reforesta amb matolls nordamericans. Per triar ses espècies adients s'ha de definir un complement: adient perquè?; per crear riquesa?, per menjar?, per recuperar sòls contaminats?, per evitar inundacions?, per aprofitar millor l'aigua?, per crear condicions per reforestar millor en es futur?, per millorar la biodiversitat?, per augmentar es valor ecològic?,...

Autòcton és un adjectiu que, si s'utilitza de manera excluent, implica un luxe en sa gestió des medi que segons on pot ser excessiu, suposa que es pot primar un dets criteris ecològics davant dets econòmics o socials en ets casos que no queda més remei que triar, ets que per ventura a Europa ens podem permetre. Però implica també un supòsit que sobretot en sa Vessant Mediterrània no és generalment aplicable: que s'home no ha fet abastament mal a n'es medi perquè ses condicions ecològiques de ses espècies autòctones encara es mantenguin. Un luxe que de vegades és de bufa perquè no té fonament, hem fet matx durant tants segles!.

Amb tot això, que no aclara ni defensa rés, ni ho vol, que no va en contra d'aplicar sa reforestació autòctona, sols es vol evidenciar que generalitzar s'aplicació de criteris, simplificar questions complexes, i dur-les a circuits de pressió social, com passa en altres àmbits, té ets seus inconvenients per desvirtuació des llenguatge i malmenament dets conceptes. Per raons ecològiques sa reforestació amb espècies autòctones sol ser un bon criteri, i té escàs risc, però no pot ser excluent de ses circumstàncies i objectius.

Tomeu Verd